

Nr 32

Utlåtande i anledning av väckt motion angående inkomstprövningen vid tillämpningen av familjebidragsförordningen.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 660, vilken behandlats av andra lagutskottet, har fru *Lewén-Eliasson* hemställt "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna att åtgärder måtte vidtagas för omprövning av nu gällande regler beträffande inkomstprövningen vid tillämpningen av familjebidragsförordningens § 14 a) och b)".

Gällande bestämmelser

När en värnpliktig inkallas till militärtjänstgöring, bortfaller i allmänhet hans civila inkomster. Kompensation för detta inkomstbortfall utgår icke. Där emot skall anhörig, som för sin försörjning är beroende av den värnpliktige, garanteras uppehälle inom viss ram. Vidare skall anhörig, som sammanbor med den värnpliktige, tryggas i fråga om bostadskostnaden. Medel skall också ställas till förfogande för sjukvård och begravningskostnader. Om familjens inkomster under den värnpliktiges militärtjänstgöring är otillräckliga för att täcka dessa behov, utgår familjebidrag.

Bestämmelser om familjebidrag åt värnpliktiga är meddelade dels i *förordningen den 29 mars 1946 om familjebidrag åt värnpliktiga m. m.*, dels i *kungörelsen den 29 mars 1946 med närmare bestämmelser angående tillämpning av familjebidragsförordningen*, dels ock i *anvisningar utfärdade av försvarets socialbyrå*. Enligt förordningen utgår familjebidrag till värnpliktig, varmed likställes vissa civilförsvarspiktiga, därest behov därav prövas föreligga. Bidragsformerna är familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag. Familjebidrag utgår för familjemedlem. Såsom sådan anses enligt 3 § förordningen a) de närmre anhöriga, nämligen hustru med vilken den värnpliktige sammanlever, samt barn och adoptivbarn under 16 år, som står under hans vårdnad, b) den värnpliktiges hustru, barn och adoptivbarn i annat fall, d. v. s. hustru med vilken han inte sammanlever, hans barn och adoptivbarn under 16 år, som icke står under hans vårdnad, samt hans barn och adoptivbarn över 16 år, vidare hans föräldrar, hans hustrus barn och adoptivbarn samt hans frånskilda hustru, under förutsättning dels att den värnpliktige är underhållsskyldig gentemot vederbörande och dels att antingen den värnpliktige före tjänstgöringens början i väsentlig mån bidrog till vederbörandes underhåll eller det eljest kan antagas, att han skulle ha i väsentlig mån bidragit till under-

hållet, om tjänstgöringen ej mellankommit, c) husföreståndarinna under vissa förutsättningar och d) undantagsvis annan anhörig. Enligt anvisningarna skall spörsmålet huruvida den värnpliktige i väsentlig mån bidragit före tjänstgöringens början — respektive kan antagas skulle ha i väsentlig mån bidragit, om tjänstgöringen ej mellankommit — bedömas med hänsyn till bidragets betydelse för den underhållsberättigade. Detta kan medföra att exempelvis familjepening för ett den värnpliktiges barn utom äktenskapet ej bör beviljas, om moderns ekonomiska förhållanden är så goda, att familjepeningen skulle sakna betydelse för barnets villkor. Familjepeningen utgår med olika belopp för olika kategorier av familjemedlemmar. För hustru och frånskild hustru samt under vissa förutsättningar för annan familjemedlem, som förestår hemmet, utgör familjepeningen 7 kronor 20 öre per dag, för annan familjemedlem över 16 år 4 kronor 30 öre samt för annan familjemedlem under 16 år 2 kronor 90 öre. Bostadsbidrag utgår i första hand för att bestrida kostnader för bostad, där den värnpliktige sammanbor med familjemedlem. Det utgår högst med belopp svarande mot de faktiska kostnaderna. Under vissa förutsättningar kan bostadsbidrag utgå även i andra fall. Övriga former av familjebidrag saknas det i detta sammanhang anledning att gå in på.

Som förut nämnts skall familjebidrag utgå endast om behov därav föreligger. Då det gäller den värnpliktiges familjemedlemmar enligt 3 § a) förordningen, alltså hustru med vilken han sammanlever samt barn och adoptivbarn under 16 år, som står under hans vårdnad, skall familjepening och bostadsbidrag utgöra summan av familjepeningens maximum och bostadskostnaderna efter avdrag enligt detaljerade föreskrifter för olika slag av inkomst, som uppbäres under tjänstgöringen, s. k. normerad behovsprövning. För andra fall tillämpas en behovsprövning av mera allmän natur, s. k. fri behovsprövning. Bestämmelserna om *normerad behovsprövning* (14 § familjebidragskungörelsen) innebär i huvudsak följande. Först faställes summan för månad av familjepeningens högsta belopp och kostnaden för bostaden. För en värnpliktig med hustru och ett barn under 16 år samt med bostadskostnad på 200 kronor i månaden utgör denna summa således $(30 \times 7:20 + 30 \times 2:90 + 200 =)$ 503 kronor. Detta belopp skall utgå, därest den värnpliktige eller hans anhöriga icke har någon inkomst under tjänstgöringen. Inkomster som uppbäres skall emellertid reducera familjebidraget enligt följande. Den värnpliktiges under tjänstgöringen från civil anställning behållna inkomst, skall, i den mån den överstiger en fjärdedel av den normala inkomsten, avdragas från familjebidraget. Har den värnpliktiges hustru arbetsinkomst, som uppgår till eller överstiger 1 200 kronor för månad, utgör en fjärdedel av inkomsten avdragsfritt belopp, medan överskjutande del skall med hälften avdragas familjebidraget. Har hustrun lägre arbetsinkomst än 1 200 kronor för månad är det avdragsfria beloppet 300 kronor för månad. Återstoden föranleder med halva sitt belopp avdrag å familjebidraget. Minderårigt barns inkomst ävensom inkomst av kapital kan då de överstiger

vissa belopp medföra avdrag å bidraget. Beträffande övriga bibehållna inkomster i den värnpliktiges familj i trängre mening — härmed avses främst inkomst av näring eller rörelse — gäller, att skälig hänsyn skall tagas till inkomsten. Om i vårt exempel den värnpliktige har en civil månadslön av 800 kronor och under tjänstgöringen äger uppbära 300 kronor av denna, skall $\left(300 - \frac{800}{4} =\right)$ 100 kronor avdragas å familjebidraget. Har hans hustru dessutom en månadsinkomst av 450 kronor skall $\left(\frac{450 - 300}{2} =\right)$ 75 kronor avdragas. Om barnet saknar inkomst samt inkomst av kapital eller annan inkomst härutöver icke föreligger, skall familjebidrag utgå med $(503 - 100 - 75 =)$ 328 kronor. — Beträffande den fria behovsprövningen gäller som huvudregel, att familjepenning inte får överstiga värdet av det bidrag till ifrågavarande familjemedlems underhåll, som den värnpliktige lämnat före tjänstgöringens början eller eljest kan antagas skulle ha lämnat, därest tjänstgöringen ej mellankommit. Beträffande hänsynstagande till den värnpliktiges bibehållna arbetsinkomst under tjänstgöringen gäller samma fjärdedelsregel som vid normerad behovsprövning. Även beträffande hänsynstagande till andra inkomster kan reglerna för den normerade behovsprövningen i allmänhet tjäna till ledning. Familjemedlemmarnas inkomster skall dock icke inverka enligt de mera schematiska regler, som utformats för den normerade behovsprövningen utan efter vad som med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet får anses skäligt. På grund härav har icke kunnat utfärdas några bestämda regler för den fria behovsprövningen.

Familjebidragsärendena handläggas i kommunerna av familjebidragsnämnder. För tillsyn av familjebidragsförfattningarnas tillämpning m. m. finns en särskild tillsynsmyndighet, försvarets civilförvaltning. Den direkta tillsynen utövas av länsstyrelserna. Familjebidragen utbetalas av kommunerna, vilkas utgifter härför till största delen täckes av statsbidrag.

Det må här nämnas, att Kungl. Maj:t i proposition nr 90 år 1963 föreslår vissa ändringar i familjebidragsförordningen, bl. a. höjning av familjepennings belopp.

Motionen

I förevarande motion anföres:

Det är ett rimligt krav att de som inkallas till militärtjänstgöring samt deras familjer hålles ekonomiskt skadeslösa så långt som detta är möjligt.

Nuvarande bestämmelser innebär att bidragen utgår efter olika regler beroende på om ev. familjeinkomst under inkallelsetiden inflyter från mannens civila tjänst eller om hustrun är förvärvsarbetande. I familjebidragskungörelsens § 14 heter det under punkt a): Äger den värnpliktige under tjänstgöringen bibehålla inkomst av civil anställning, skall hänsyn icke tagas till en 1/4 av beloppet. Under punkt b) samma paragraf heter det: Åtnjuter den värnpliktiges

hustru inkomst av arbete, skall hänsyn icke tagas till 300 kr. för månad av denna inkomst; överstiger inkomsten 1 200 kr., 1/4 av inkomsten. Dessa regler gör, att en värnpliktig kan ha 3 000 kr. i månadslön från sin civila tjänst, och till en 1/4, d. v. s. 750 kr., påverkar det icke familjebidragets storlek. Om däremot hustrun till en värnpliktig som icke får behålla något av sin civila lön har en månadsinkomst av 750 kr. minskas därigenom familjens bidragsförmåner med 225 kr. per månad.

Detta förhållande kan icke anses tillfredsställande, i all synnerhet som hustruns förvärvsarbete ofta föranleder utgifter för barntillsyn o. d., vilket man icke tager hänsyn till. Det borde vara den samlade familjeinkomsten under inkallelsetiden som avgjorde bidragsbehovet.

Utskottet

Gällande bestämmelser om familjebidrag återfinnes i familjebidragsförordningen och familjebidragskungörelsen. Familjebidrag kan på i författningarna närmare angivna villkor utgå under tjänstgöring vid krigsmakten och civilförsvaret. Bidragsformerna är familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag. Bidragen utgår i princip efter behovsprövning, som i vissa fall är normerad. Bestämmelserna om normerad behovsprövning innebär i huvudsak följande. Först fastställs summan för månad av familjepennings högsta belopp och kostnaden för bostaden. Denna summa utgår, därest den värnpliktige eller av honom beroende anhöriga icke har inkomst under tjänstgöringen. Inkomster som uppbäres under tjänstgöringstiden reducerar familjebidraget enligt följande. Den värnpliktiges från civil anställning behållna inkomst skall, i den mån den överstiger en fjärdedel av den normala inkomsten, avdragas från familjebidraget. Har den värnpliktiges hustru arbetsinkomst, som uppgår till eller överstiger 1 200 kronor för månad, utgör en fjärdedel av inkomsten avdragsfritt belopp, medan överskjutande del skall med hälften avdragas från familjebidraget. Har hustrun lägre arbetsinkomst än 1 200 kronor för månad är det avdragsfria beloppet 300 kronor för månad. Återstoden föranleder med halva sitt belopp avdrag å familjebidraget. Minderårigt barns inkomst ävensom inkomst av kapital kan då de överstiger vissa belopp medföra avdrag å bidraget.

I förevarande motioner uttalas att de nuvarande reglerna för normerad behovsprövning icke är tillfredsställande. Motionären gör gällande att hänsyn icke tages till att hustruns arbete ofta föranleder utgifter för barntillsyn och liknande. Det borde, anser motionären, vara den samlade familjeinkomsten under inkallelsetiden som avgör bidragsbehovet. Under hänvisning till de anförda skälen hemställs om åtgärder för omprövning av de nu gällande reglerna.

Vad i motionen anföres utgör enligt utskottets mening icke tillräckliga skäl för en översyn av ifrågavarande regler i de avseenden motionären påtalat. På grund härav får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 660, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 mars 1963

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand, fru Hamrin-Thorell*, herr Kaijser, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson*, herrar Lars Larsson, Magnusson och Erik Filip Petersson;

från andra kammaren: herr Rimmerfors, fröken Wetterström, herrar Odhe, Johansson i Södertälje, Jönsson i Ingemarsgården, Sundelin, Gustavsson i Alvesta och fru Svensson i Kungsör.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.